

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 71
Національного аерокосмічного
університету
«Харківський авіаційний інститут»
д. держ. упр., професору
Олексію КРЮКОВУ

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

**Кушнікова Вадима Вадимовича «Управління інформаційною безпекою
держави в умовах гібридних загроз», поданої на здобуття наукового
ступеня доктора філософії за спеціальністю
281 – публічне управління та адміністрування**

Рецензована дисертаційна робота здобувача Кушнікова В.В. за темою «Управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз» свідчить про актуальність вибраної теми, обґрунтованість своїх наукових суджень та висновків, а також наукову новизну та цінне практичне значення отриманих результатів.

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Активізація розвитку інформаційних технологій та формування інформаційного суспільства на їх основі сприяли формуванню принципово нових механізмів, що впливають на процеси суспільно-політичного характеру в державі та регіонах. Основою цих механізмів є застосування інформації в межах глобального інформаційного простору.

На рівні всіх сфер життєдіяльності суспільства чітко простежується наявність принципово нових небезпек і загроз, котрі пов'язані із використанням технологічних засобів нового покоління, та можуть бути представлені у вигляді маніпулювання людською свідомістю, підміни способу життя і цілей нав'язаними стандартами, спотворенням інформації, фальсифікацією віртуальними світами існуючої реальності тощо. Вищенаведене обумовлює актуальність обраної теми дисертаційного

дослідження, спрямованого на вдосконалення процесів управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, ступень їх обґрунтованості та достовірності.

Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретичних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесів управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз.

Поставлена мета передбачила необхідність формулювання та вирішення таких *завдань*:

- з’ясувати сутність інформаційної безпеки як об’єкту публічного управління;
- охарактеризувати сучасний стан організаційно-правового механізму управління інформаційною безпекою України;
- оцінити поточні виклики та суперечності публічного управління інформаційною безпекою в Україні в умовах гібридних загроз;
- проаналізувати досвід зарубіжних країн стосовно управління інформаційною безпекою держави;
- обґрунтувати стратегічні орієнтири захисту єдиного інформаційного простору України в умовах гібридних загроз;
- виокремити шляхи модернізації механізмів управління інформаційною безпекою держави;
- здійснити моделювання ризиків для інформаційно-критичних елементів політичної інфраструктури в умовах гібридних загроз.

Об’єктом дослідження є управління захистом інформаційного простору держави.

Предмет дослідження – управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз.

Для реалізації поставленої мети було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, а саме: гіпотетико-дедуктивний – для уточнення сутності предмета дослідження; узагальнюючий і

порівняльний – для оцінки діючих механізмів управління інформаційною безпекою в умовах гібридних загроз в Україні та зарубіжних країнах; суб'єктно-об'єктний – для розробки комплексного механізму протидії інформаційно-політичним ризикам і загрозам; метод рефлексивного управління – для виокремлення стратегічних орієнтирів захисту єдиного інформаційного простору України в умовах гібридних загроз; структурно-функціональний підхід – для сценарного моделювання інформаційно-політичного впливу; експертне опитування та багатовимірний аналіз – для оцінки значимості інформаційно-критичних елементів у конкретному варіанті політичної структури; ризикоорієнтований підхід – для моделювання ризиків для інформаційно-критичних елементів політичної інфраструктури в умовах гібридних загроз.

Інформаційно-аналітичною основою дисертаційної роботи є законодавчі та підзаконні акти України, які регулюють питання, пов'язані з інформаційною безпекою держави, наукові здобутки вітчизняних і закордонних дослідників, статистичні дані органів державної влади та місцевого самоврядування, власні авторські напрацювання.

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та наданні практичних пропозицій з удосконалення процесів управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз..

Найбільш значущими результатами дослідження, що становлять наукову новизну, розкривають роботу та виносяться на захист, є наступні.

Автором уперше побудовано комплексний механізм протидії інформаційно-політичним ризикам і загрозам негативістського й компліментарного характеру, котрий складається з політичного, організаційного, економічного, правового та соціально-психологічного компонентів із вбудованими алгоритмами моніторингу та адаптації, та який передбачає вирішення проблем технічного, організаційного й правового характеру через формування спеціальних інформаційних контурів у діючих

інформаційно-критичних елементах політичної структури, націлених на виявлення інформаційних загроз.

Автором удосконалено методичний підхід до запобігання явищ інформаційного тероризму в межах інституційної, нормативної, комунікативної, культурно-ідеологічної та функціональної підсистем політичної системи через інформаційно-психологічний вплив на окремі особистості, громадські й соціальні групи та на все населення загалом з метою збереження цілісності організаційних, технічних й інформаційних зв'язків цієї системи. Також автором удосконалено теоретичний підхід до модернізації державної політики у сфері інформаційної безпеки через виокремлення в ній нормативно-правової, організаційної, технологічної та кадрової складових, що уможливорює своєчасне виявлення інформаційних загроз безпеці особистості, суспільства і держави та протидію ним, а також реалізацію стратегічних інтересів держави у складному конкурентному інформаційному просторі сьогодення на основі загальновизнаних принципів та норм міжнародного права щодо забезпечення інформаційної безпеки. Крім того, автором удосконалено практичний підхід до сценарного моделювання інформаційно-політичного впливу, котрий передбачає взаємопов'язану реалізацію наступних модельних блоків: «структура інформаційно-політичної загрози», «політична структура», «визначення інформаційно-критичних елементів політичної структури», «операційно-тимчасова модель інформаційно-політичного впливу», «оцінка поточного стану інформаційно-політичного впливу», котрий враховує інформаційний фактор у процесі формування й розвитку загрози, та дозволяє визначити основні інформаційно-критичні елементи політичної системи з урахуванням інформаційно-ресурсного потенціалу.

У дисертації дістав подальшого розвитку зміст напрямів створення державної системи реагування на інформаційно-психологічні контентні загрози, яка забезпечує інформаційну та роз'яснювальну роботу органів державної влади та місцевого самоврядування щодо культури інформаційної

безпеки та поєднує в собі єдиний реєстр ресурсів, котрі містять протиправну інформацію; систему аналітики інформації на наявність протиправного контенту; програму з використанням контентної фільтрації, та яка уможливорює блокування протиправного контенту. Також дістали подальшого розвитку стратегічні орієнтири захисту єдиного інформаційного простору України в умовах гібридних загроз, котрі базуються на прогнозуванні, виявленні та оцінці джерел і характеру інформаційно-політичних загроз, основних суб'єктів інформаційно-політичного впливу та інформаційно-критичних елементів політичної системи, що в сукупності забезпечує захист інформаційної інфраструктури України в цілому й інформаційної інфраструктури політичної системи зокрема від негативних інформаційних впливів. Крім того, дістав подальшого розвитку змістовно-категорійний апарат науки «Публічне управління та адміністрування» через уточнення сутнісної характеристики таких понять: *«інформаційна безпека держави»* в якості стійкого стану інформаційної сфери, котрий спрямований на сприяння гармонізації процесів розвитку інформаційного суспільства через забезпечення своєї цілісності та захисту об'єктів за наявності зовнішніх і внутрішніх впливів несприятливого характеру як результат усвідомлення соціальними суб'єктами своїх життєво важливих інтересів, цінностей та цілей розвитку; *«інформаційно-критично важливий елемент політичної структури»* як акт маніпуляційного інформаційного впливу, щодо якого порушено (чи припинено) функціонування інформаційної складової, що, своєю чергою, може призвести до втрати керованості в масштабах країни або окремої частини її території, а також до важких дисфункцій в інфраструктурі та економіці на тривалий період.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні та розробці пропозицій, орієнтованих на вдосконалення процесів управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ті положення, які є результатом особистої роботи здобувача, що полягає у

дослідженні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням механізмів розвитку інформаційних технологій в контексті модернізації політики інформаційної безпеки.

Розробки, представлені в дисертаційному дослідженні, знайшли практичне застосування в діяльності Департаменту культури і туризму обласного комунального закладу «Харківський організаційно-методичний центр туризму» Харківської обласної військової адміністрації в контексті підвищення результативності функціонування державної системи реагування на інформаційно-психологічні контентні загрози (довідка про впровадження № 26/15 від 21.04.2026 р.), у Національному агентстві акредитації України Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України щодо впровадження теоретичного підходу до модернізації державної політики у сфері інформаційної безпеки (довідка про впровадження № 20-06К від 20.05.2026 р.), а також у Директораті європейської та євроатлантичної інтеграції Міністерства освіти і науки України (довідка про впровадження № 2/43-26 від 22.05.2026 р.) щодо формування державної політики у сфері інформаційної безпеки.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях дисертанта. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 11 наукових працях, із них 5 статей у наукових фахових виданнях України; 6 – тези доповідей на конференціях.

Загальні висновки дисертаційної роботи в повній мірі відповідають її змісту, вміло та конкретно представляючи основні результати дослідження. Варто відзначити, що дисертація є закінченою науковою працею, в якій надані наукові результати мають теоретичну та практичну значимість.

Безсумнівним доробком здобувача Кушнікова В.В. є досить вдале поєднання в ході дослідження своїх наукових міркувань з практикою управлінської діяльності у період розвитку державної інформаційної політики. Як позитивний фактор слід відзначити очевидний творчий пошук молодого науковця, що проявився у викладенні самотійних суджень та

свого критичного ставлення щодо окремих процесів публічного управління у сфері управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз. Підсумовуючи, треба зазначити, що незважаючи на значну кількість поставлених завдань, дисертант вирішив їх доволі успішно.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційного дослідження.

Оцінюючи в цілому позитивно прорецензовану дисертаційну роботу, слід вказати на певні зауваження:

1. Здобувач зазначає, що проведений аналіз стану управління інформаційною безпекою України в умовах гібридних загроз виявляє суперечливу динаміку розвитку національної системи кібербезпеки (стор. 129 дисертаційної роботи), проте не розкриває сутності вказаних суперечень.

2. Потребують додаткової деталізації ключові виклики і кіберзагрози національному кіберпростору України.

3. Автор зазначає, що інформаційно-політична безпека, як явище, формується перетином інформаційно-комунікативної безпеки, інформаційно-технічної безпеки та інформаційно-психологічної безпеки, проте не розкриває сутності цих складових.

4. У роботі недостатньо повно розглянуто специфіку створення державної системи реагування на інформаційно-психологічні загрози.

Деякі зауваження та певні сумніви, що з'явилися щодо окремих дискусійних положень, не заважають надати загальну позитивну оцінку рецензованому дисертаційному дослідженню здобувача Кушнікова В.В.

Загальна оцінка дисертаційної роботи.

Дисертація Кушнікова Вадима Вадимовича є завершеним науковим дослідженням, що вирішує науково-прикладне завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесів управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз.

Представлена дисертаційна робота на тему «Управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз» відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку присудження наукового ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Кушніков В.В., заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

***Офіційний рецензент:
доктор наук з державного
управління, професор, завідувач
кафедри економіки та
публічного управління
Національного аерокосмічного
університету «Харківський
авіаційний інститут»***

Вікторія ШВЕДУН